

सर्वोच्च अदालत, संयुक्त इजलास
माननीय न्यायाधीश श्री केदारप्रसाद चालिसे
माननीय न्यायाधीश श्री पुरुषोत्तम भण्डारी
फैसला

०६९-CR-०८३६

मुद्दा: कर्तव्य ज्यान।

सिन्धुपाल्चोक जिल्ला, बाँडेगाउँ गा.वि.स.वडा नं. ८ घर भई हाल
कारागार कार्यालय सिन्धुपाल्चोकमा कैदमा रहेका जितबहादुरको
छोरा सिताराम भन्ने मंगलबहादुर मिजार सार्की -----१

पुनरावेदक
प्रतिवादी

बिरुद्ध

ज्ञान बहादुर मिजारको जाहेरीले नेपाल सरकार -----१

प्रत्यर्थी
वादी

०७०-CR-०३७६

सिन्धुपाल्चोक जिल्ला, बाँडेगाउँ गा.वि.स.वडा नं. ८ बस्ने ज्ञान बहादुर
मिजारको छोरा हाल कारागार कार्यालय नख्खुमा थुनामा रहेको वर्ष
२४ को कालु सार्की मिजार -----१

पुनरावेदक
प्रतिवादी

बिरुद्ध

ज्ञान बहादुर मिजारको जाहेरीले नेपाल सरकार -----१

प्रत्यर्थी
वादी

शुरु तहमा फैसला गर्ने:-

माननीय न्यायाधीश श्री अनन्त राज डुम्रे
सिन्धुपाल्चोक जिल्ला अदालत)

फैसला मिति:-

२०६८।०८।२६

पुनरावेदन तहमा फैसला गर्ने:- माननीय न्यायाधीश श्री एकराज आचार्य
माननीय न्यायाधीश श्री रामचन्द्र यादव
(पुनरावेदन अदालत पाटन)

फैसला मिति:- २०६९।०६।२३

न्याय प्रशासन ऐन, २०७३ को दफा ९ बमोजिम यस अदालतको क्षेत्राधिकार भित्रको प्रस्तुत मुद्दाको संक्षिप्त तथ्य एवं ठहर यस प्रकार छः

म जाहेरवालाको श्रीमती मृतक सन्त कुमारी सार्कीबाट जायजन्म नभएको कारणले मैले कान्छी श्रीमती विवाह गरे पश्चात निज विगत २५ वर्ष देखि एकलै छुट्टै घरमा बस्दै आएकी थिई। मिति २०६६/१२/२६ गते दिउँसो गाउँकै तेज बहादुर सार्की मेरो निज श्रीमतीको घरमा पानी खान भनी जाँदा घरको ढोका खुल्ला भएको देखि घर भित्र हेर्न जाँदा भुईँमा आईमाझ मान्छे ढलीरहेको र भित्तामा रगतका सिकाहरू देखी हो हल्ला गरे पश्चात म त्यहाँ गई हेर्दा मेरो श्रीमतीलाई घाँटी लगायत शरीरका विभिन्न भागमा धारिलो हतियार प्रहार गरिएको, घाँटीमा भएको तिलहरीको पोते काटिएको, सन्दुक समेत तोडफोड भएको थियो। यो घटना सुन तथा नगद लुटी लैजानका लागी आपराधिक समूहले मारेको देखिएको र हाल निजलाई को-कस्ले मारेको भनी खुल्न नआएको र पछि खुल्न आएको वखत अर्को किटानी जाहेरी दिने नै हुँदा हाललाई कानून बमोजिम गरी सदगतको लागि लाश मेरो जिम्मामा पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको ज्ञानबहादुर सार्की मिजारले मिति २०६६/१२/२६ मा दिएको जाहेरी दरखास्त।

सिन्धुपाल्चोक जिल्ला बाडेगाउँ-८ स्थित मृतकको आफ्नै घरको भुइँतल्लामा पूर्व टाउको, अर्धपश्चिम गोडा गरी मृतक सन्त कुमारीको लाश रगताम्मे अवस्थामा रहेको, लासको वरिपरी रगतका टाटाहरू सुकेको अवस्थामा रहेको, दाँया हातदेखि ५ से.मी. माथि रातो र पहेलो रङ्गको पोते चुडेको अवस्थामा रहेको, बाँया गालामा ३ इन्च गहिरो, ५ इन्च जति लम्बाई र दाँया गालामा ३ इन्च गहिरो, ७ इन्च लम्बाई हुने

गरी धारिलो हतियारले काटेको अवस्थामा रहेको, दायाँ हातको नाडीमा छालामात्र बाँकी हुने गरी काटेको र औलाहरु समेत काटेको भन्ने समेत व्यहोराको मिति २०६६/१२/२६ को लाश जाँच मुचुल्का।

मिति २०६६/१२/२६ गतेको घटनाको सन्दर्भमा बुझ्दै जाँदा मेरो कान्छी श्रीमती पट्टिको छोरा कालु सार्की मिजारले मेरो जेठी श्रीमतीले लगाएको तिलहरी र रिङ्ग समेत गरी जम्मा ३ तोला सुन र नगद रु १,५०,०००। समेत लुटी लैजाने सोच लिई धारिलो हतियार खुकुरीले मेरो जेठी श्रीमतीको कर्तव्य गरी मारेर फरार भएको हाल आई प्रष्ट भएको हुँदा निजको खोजतलाश एवं पक्राउ गरी उक्त घटनामा को-कस्को संलग्नता थियो खुलाई कारवाही गरी पाउँ। साथै सो घटनामा लुटी लगेको नगद र सुन समेत असुल उपर गरी दिलाई भराई पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको मिति २०६६/१२/३१ को ज्ञानबहादुर सार्की मिजारको किटानी जाहेरी दरखास्त।

मृतकको मृत्युको कारण Hypolemic shock due to sharp cut throat injury with injury to major blood vessels of neck, resulting in severe blood loss भन्ने समेत उल्लेख भएको मिति मिति २०६६/१२/२७ मा चौतारा अस्पतालको मृतक सन्त कुमारी सार्कीको शव परिक्षण प्रतिवेदन।

मिति २०६६/१२/२५ गते दिउँसो म काठमाडौँबाट घरतर्फ आईरहेको अवस्थामा गाउँकै सिताराम मिजारसँग भेट भएको हो। निजले तिम्री ठुलीआमासँग धेरै गहना, पैसा छ, तीमीलाई पनि सधैँ हेला गर्छे, मलाई पनि चोर भनेर धेरै चोटी बेइज्जती गरिसक्यो। आज गएर सुन र पैसा लुटौं भनेपछि दुवैजनाको सल्लाहमा सिताराम मिजारले खुकुरी बोक्यो र म खाली हात राति ९ बजेतिर ठुलीआमाको घरमा गयौं। त्यसपछि हामी घरभित्र प्रवेश गरी आमाको कानमा भएको सुनको रिङ्ग तान्दा आमा कराएपछि मैले खुकुरीले २ पटक घाँटी र टाउकोमा हानेको हो, त्यसपछि सितारामले के-कति पटक के-कहाँ हाने मलाई थाहा भएन। ठुलीआमा ढल्नु भएपछि हामी दुवैजना चोटामा गई टिनको बाकस फोरी नगद र सुन लिई भागेको हो। हतार-हतारमा भागेको कारण नगद कति थियो सो मलाई थाहा भएन। भाग्ने बेला सिताराम

अगाडि र म पछाडि भएको कारण मैले सितारामलाई भेट्न सकिन। उक्त रात म घरदेखि तल खेतको गोठमा गई सुतेको हो। सिताराम के-कहाँ गए मलाई थाहा भएन। नगद र सुन पनि सितारामले मलाई भाग लगाएको छैन। सो घटनामा प्रयोग भएको खुकुरी ठुलीआमाको घरको कुनामा रयाकमा लुकाई राखेको छ। सो दिन सितारामको कुरा सुनी पैसा र सुनको लागी उक्त घटना घटाएको हो भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी कालु सार्कि मिजारले अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्ष गरेको बयान।

सिन्धुपाल्चोक जिल्ला बाडेगाउँ-८ स्थित मृतकको आफ्नै घरको भुईँतल्लामा गारोसँग जोडिएको दक्षिणतर्फ फर्किएको रयाकको दोश्रो तल्लामा धारिलो खुकुरी बरामद गरी लगेको ठीक हो भन्ने समेत व्यहोराको खानतलासी तथा बरामदी मुचुल्का।

घटनामा प्रयोग गरेको खुकुरी ई.प्र.का. नवलपुरबाट खटी गएको टोलीले बरामद गरी बरामदी मुचुल्कासाथ यस कार्यालयमा दाखिला गराए पश्चात उक्त खुकुरी प्रतिवादीलाई देखाई सोधदा उक्त घटना घटाएको दिन आफु र सिताराम मिजारले प्रयोग गरेको खुकुरी यही हो र यो खुकुरी सिताराम मिजारको हो भनी निज प्रतिवादी सिताराम मिजार सार्कीले खुकुरी चिनी पहिचान गरी लेखाई दिएको खुकुरी सनाखत कागज।

मिति २०६६/१२/२६ गते दिउँसी म मेलम्चीबाट घर फर्कदै गर्दा तिर्खा लागी फुपु दिदी सन्त कुमारीको घरमा पानी खान भनी जाँदा घरको ढोका खुल्ला भएको देखि घर भित्र हेर्न जाँदा भुईँमा फुपु दिदी सन्त कुमारी ढलिरहेको र भित्तामा रगतका सिकिहरू देखी हो हल्ला गरेपश्चात जाहेरवाला तथा गाउँलेहरू आई हेर्दा टाउको, घाँटी लगायत शरीरका विभिन्न भागमा धारिलो हतियार प्रहार गरी हत्या भएको अवस्था देखि तत्काल ई.प्र.का. नवलपुरमा खबर गरी प्रहरी आई सम्पूर्ण कार्य सम्पन्न गरी लाश चौतारा अस्पतालमा लगेको हो। सो समयमा यो घटना को-कस्ले घटाएको हो भनी खुल्न नआएको र पछि बुझ्दै जाँदा उक्त घटना गाउँकै सिताराम भन्ने मंगल बहादुर

सार्की र कालु सार्की मिजारले घटाएको र उक्त मितिमा टेक कुमारी कटुवालले दुवैजनालाई गाउँतर्फ आईरहेको देखेको तथा भोलिपल्ट दुवैजना गाउँमा नभएको कारणबाट समेत उक्त घटना निजहरूले नै घटाएको थाहा हुन आएको हुँदा निजहरूलाई कडा भन्दा कडा कारवाही गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको तेज बहादुर मिजारले गरेको घटना विवरण कागज।

मिति २०६६/१२/२५ गते बेलुका ७ बजे म र सिताराम गफ गर्दै गाउँकै बिसौनीमा आइपुग्दा त्यहाँ कोही पनि थिएन। पछि हामी उकालो लाग्दा गाउँकै टेक कुमारी कटुवाललाई खेतबाट गहुँको भारी लिई सो बिसौनीमा बस्न लागेको मैले देखेको हो, निज दिदीले हामीलाई देखे देखेनन् मलाई थाहा भएन । सो समयमा अरु कसैले पनि हामीलाई देखेन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी कालु सार्की मिजारको ततिम्बा बयान।

मिति २०६६/१२/२५ गते बेलुका ७ बजे खेतबाट गहुँको भारी लिई गाउँकै बिसौनीमा बस्न लागेको अवस्थामा मैले काजु मिजारलाई देखेको हो, अर्को एकजनालाई मैले चिन्न सकिन। भोलिपल्ट निजहरू गाउँमा नदेख्नु र हाल आई निजहरूलाई प्रहरीले पक्राउ गरेको कारणबाट समेत सो घटना निजहरूले नै घटाएको प्रष्ट भएकोले निजहरूलाई कडा कारवाही गरी पाउँ। साथै सो दिन कालु मिजारसँग आएको मान्छेलाई देखाएमा हुलियाको आधारमा चिन्न सक्छु भन्ने समेत व्यहोराको टेक कुमारी कटुवालले गरेको बयान।

मिति २०६६/१२/२५ गते समयमा बेलुका गाउँतर्फ आउँदै गरेका कालु मिजारसँग आउने व्यक्ति सो समयमा नचिनेका तर हाल आई हुलियाको आधारमा हेर्दा निजले सो दिन रातो क्याप लगाएको थियो र हाल पनि लगाई नै राखेकोले दोश्रो व्यक्ति सिताराम भन्ने मंगल बहादुर सार्की हुन। हामी एउटै वडाको मानिस भएको कारण राम्रोसँग चिन्दछु फरक छैन भनी टेक कुमारी कटुवालले गरेको मानिस सनाखत कागज।

मिति २०६६/१२/२५ गते म ललितपुर जिल्लाको ग्वाखुमा ज्यामी काम गरिरहेको थिएँ। मिति २०६६/१२/२८ मा काम गरिरहेको ठाउँमा गाउँकै सन्त कुमारीलाई घरमा नै मरिराखेको अवस्थामा लाश फेला परेको छ र भनी सुनी थाहा पाएको हो। उक्त घटनामा मेरो संलग्नता छ भनी प्रतिवादी कालु मिजारले के-कुन रिसले बयानमा मेरो नाउँ लेखाएको हो मलाई थाहा भएन। पछि म मिति २०६७/१/१७ गते काठमाडौँबाट घर आई बसिरहेको अवस्थामा ई.प्र.का नवलपुरको प्रहरी टोलीले मलाई मिति २०६७/१/१८ गते पक्राउ गरी जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा दाखिला गरेको हो। निज मृतकसँग निजको घरको बिजुलीको तार काटेको र भाले समेत मैले चोरेको भन्ने विषयमा बेला बेला वादविवाद हुने गर्दथ्यो। उक्त घटनामा प्रयोग गरेको खुकुरी मेरो हो भनी कालु मिजारले के-कुन कारणबाट बयानमा लेखाए मलाई थाहा भएन। सो खुकुरी मेरो होइन र कालु मिजारको बयानमा मैले नगद र गहना लिई भागेको र निजलाई भाग नलगाएको भनी लेखाएको बयान झुठा हो भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी सिताराम भन्ने मंगल बहादुर मिजार साकीले अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्ष दिएको बयान कागज।

गाउँकै सन्त कुमारी साकीलाई घरमा नै मरिराखेको अवस्थामा लाश फेला परेको छ भनी सुनी थाहा पाएको हो। सो समयमा यो घटना को-कस्ले घटाएको हो भनी खुल्न नआएको र पछि बुझ्दै जाँदा उक्त घटना गाउँकै सिताराम भन्ने मंगल बहादुर साकी र कालु मिजार साकीले घटाएको र उक्त मितिमा टेक कुमारी कटुवालले दुवैजनालाई गाउँतर्फ आईरहेको देखेको तथा भोलिपल्ट दुवैजना गाउँमा नभएको कारणबाट समेत उक्त घटना निजहरूले नै घटाएको थाहा हुन आएको हुँदा निजहरूलाई कडा भन्दा कडा कारवाही गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको मान बहादुर साकी मिजार, मंगल मिजार साकी र नईन बहादुर मिजार साकी समेतले एकै मिलानमा छुट्टाछुट्टै हरफमा खुलाई लेखाई दिएको वस्तुस्थिति मुचुल्का।

प्रतिवादीहरू कालु साकी मिजार र सिताराम भन्ने मंगल बहादुर साकी मिजार दुवैजनाको सहमतिमा रातको समयमा मृतक सन्त कुमारी साकी एकलै बस्ने गरेको

घर भित्र पसी गहना लुटन लाग्दा कराउन लागेपछि अरुले थाहा पाउँछन र कारवाही हुनसक्छ भनी साथमा लगेको खुकुरीले शरीरकमा विभिन्न भागमा प्रहार गरी गरगहना र नगद समेत लिई भागेको तथ्य पुष्टि भएको देखिदा निज प्रतिवादीहरुको सो कार्य मुलुकी ऐन, ज्यान सम्बन्धी महलको १ नं. विपरित १३(१) नं. अनुसारको कसुर अपराध भएकोले सोही १३(१) नं. बमोजिम सजाय हुन र लुटि लगेको जाहेरीमा उल्लेखित विगो निज प्रतिवादीहरुबाट असुल गरी पाउँ भन्ने समेत माग दावी भएको अभियोग-पत्र।

मिति २०६६/१२/२५ गते म ललितपुर जिल्लाको ग्वाखुमा ज्यामी काम गरिरहेको थिएँ। मिति २०६६/१२/२८ मा काम गरिरहेको ठाउँमा गाउँकै लाल बहादुरले सन्त कुमारीलाई घरमा नै मरिराखेको अवस्थामा लाश फेला परेको छ रे भनी सुनी थाहा पाएको हो। उक्त घटनामा मेरो संलग्नता छ भनी प्रतिवादी कालु मिजारले के-कुन रिसले बयानमा मेरो नाउँ लेखाएको हो मलाई थाहा भएन। बच्चामा निजलाई पिटेकोले मलाई झुठा आरोप लगाएको हो। पछि म मिति २०६७/१/१७ गते काठमाडौँबाट घर आई बसिरहेको अवस्थामा ई.प्र.का नवलपुरको प्रहरी टोलीले मलाई मिति २०६७/१/१८ गते पक्राउ गरी जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा दाखिला गरेको हो। उक्त घटनामा प्रयोग गरेको खुकुरी मेरो हो भनी कालु मिजारले के-कुन कारणबाट बयानमा लेखाए मलाई थाहा भएन। सो खुकुरी मेरो होइन र घटना घटेको समयमा म काठमाडौँमा थिएँ म सँगै काम गर्ने श्याम बहादुर मिजार, जयकृष्ण गौतम, भरत मिजार र ठेकेदार दोर्जे लामा समेतलाई बुझी अदालतबाट खोजी भएका बखत उपस्थित गराउने छु भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी सिताराम भन्ने मंगल बहादुर मिजार सार्कीले शुरू अदालतमा गरेको बयान कागज।

मिति २०६६/१२/२७ गते बिहान ९ बजेतिर गाउँकै साइला मिजारले जोरपाटीमा भेटी ठुलीआमालाई काटेको छ रे भनी सुनी थाहा पाएको हो। म घटना घटेको समयमा काठमाडौँ जोरपाटीको चामुण्डा मिठाई भण्डारमा काम गरी बसेको छु। म निर्दोष मानिसलाई जबरजस्ती कुटपिट गरी अपराध कबुल गर्न लगाई बयान

गराएको हो। मैले मेरो सौतेनी ठुली आमालाई कुटपिट गरी अपराध कबुल गर्न लगाई बयान गराएको हो। मैले मेरो सौतेनी ठुली आमालाई मारेको होइन। प्रहरीले देखाएको खुकुरी सितारामको जस्तो लाग्छ भनेको थिएँ तर सो बयान कागजमा म समेतले खुकुरी घटनामा प्रयोग भएको भनी लेखेको रहेछ सो व्यहोरा झुठ्ठा हो। मिति २०६६/१२/२५ गते म गाउँघरमा नै नभएको मानिसलाई बाटोमा देखेको भन्ने टेक कुमारी कटुवाल र म उपर शंका गरी कागज गर्ने तेज बहादुर मिजारको कागज व्यहोरा झुठ्ठा हो। म घटना घटेको रातमा चामुण्डा मिठाई भण्डारमा थिएँ। म सँगै कार्यरत कुमार गिरी, सुमन तामाङ्ग र प्रेम बहादुर तामाङ्ग समेतलाई अदालतबाट खोजी भएका बखत उपस्थित गराउने छु भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी कालु सार्की मिजारले शुरू अदालतमा गरेको बयान कागज।

तत्काल प्राप्त प्रमाणबाट यि प्रतिवादीहरु कालु सार्की मिजार र सिताराम भन्ने मंगल बहादुर सार्की कसुरदार देखिँदा पछि प्रमाण बुझ्दै जाँदा ठहरे बमोजिम हुने नै हुँदा हाल यि प्रतिवादीद्वयलाई मुद्दा पुर्पक्षका लागी मुलुकी ऐन अ.बं. ११८ नं. को देहाय २ नं. बमोजिम कानून बमोजिमको सिधा खान पाउने गरी अ.बं. १२१ नं. बमोजिम थुनुवा पुर्जी दिई थुनामा राख्न कारागार कार्यालय चौतारामा पठाईदिनु। अभियोगपत्र साथ जिन्सीमा आम्दानी बाँध्नु भन्ने समेतको शुरू अदालतका न्यायाधीशबाट भएको थुनछेक आदेश।

वारदात स्थलमा गै मृतकको घर खानतलासी गर्दा निजको घरको माझ तल्लामा भएको भकारीको कुनाबाट दाप नभएको काठको बीड भएको खुकुरी बरामद गरेको हो। खुकुरीमा रगत सगत केही लागेको थिएन, सफा अवस्थामा थियो भन्ने समेत व्यहोराको बरामदी मुचुल्कामा काम गर्ने प्र.ना.नि. बीर बहादुर भण्डारीले शुरू अदालतमा गरेको बकपत्र।

म मेलम्चीबाट घर फर्कदै गर्दा तिर्खा लागी फुपु दिदी सन्त कुमारीको घरमा पानी खान भनी जाँदा घरको ढोकाबाटै हेर्दा फुपु दिदी सन्त कुमारी चुलामा लडिरहेकी रहेछ। निजको भुँडी फुलेको थियो। मृतक सन्त कुमारीलाई कस्ले मार्यो थाहा

भएन। मैले उक्त घटनाको कागज गराउँदा सितारामले चाँही मारेको होइन कालुले मारेको भनेको थिएँ। २०६६ सालको चैत्र महिना भन्दा २/३ महिना अगाडि देखि सिताराम गाउँमा नभई काठमाडौँ तर्फ ढलान गर्ने काममा थियो भन्ने समेत व्यहोराको तेज बहादुर मिजारले शुरु अदालतमा गरेको बकपत्र।

मिति २०६६/१२/२५ गते म ललितपुरको ग्वाखुमा भन्ने ठाउँमा म भरत साकी, प्रतिवादी मंगले साकी र अरु २ जना समेत जम्मा ५ जना पानी ट्याङ्की बनाउने काम गरी बसेका थियौँ। काठमाडौँमा बसेको मानिसले ज्यान मारेको हुन सक्दैन भन्ने प्रतिवादीका साक्षी श्याम बहादुर साकीले शुरु अदालतमा गरेको बकपत्र।

मिति २०६६/१२/२५ मा घटना घटेको हो। ऐ. २६ गते दिउँसो लाश देखेको हो, लाश फुलेको थियो। प्रतिवादी कालु साकीको भनाई अनुसार खुकुरी बरामद गरेको होला, कति गते बरामद गर्यो आफुले नदेखेको हुँदा भन्न सकिदैन। बरामदी मुचुल्कामा पनि म थिइन ई.प्र.का. का इन्स्पेक्टरले तपाईं समेतको नाम रोहवरमा राखिएको छ, खुकुरी हामीले बरामद गरी ल्यायौँ सही गरिदिनुस भनेकोले सही गरेको होभन्ने खानतलासी मुचुल्काका मानिस विष्णुमणि संजेलले शुरु अदालतमा गरेको बकपत्र।

लाश जाँच मुचुल्का एवं घटनास्थल मुचुल्का मेरो रोहवरमा भएको हो। मृतकको लाश उत्तानो अवस्थामा देखेको हो। प्रहरीले लाश जाँचबुझ गर्दा मृतकको घोक्रो समेत काटिएको थियो। मृतकको मृत्यु हुनुमा सितारामको संलग्नता बारे थाहा भएन। उक्त घटना हुनुभन्दा अघिल्लो र पछिल्लो दिन प्रतिवादी सिताराम गाउँघरमा थिएन, काठमाडौँ तर्फ काम गर्न गएको थियो भन्ने समेत व्यहोराको घटनास्थल मुचुल्काका मानिस मान बहादुर मिजारले शुरु अदालतमा गरेको बकपत्र।

मिति २०६७/१/८ गते खुकुरी भेटाएर ल्याई म समेतलाई सही गर्नुपर्छ भनेको हुँदा सही गरेको हो। अरु केही थाहा छैन भन्ने समेत व्यहोराको खानतलासी मुचुल्काका मानिस हर्क बहादुर मिजारले गरेको बकपत्र।

मृतक सन्त कुमारीको घरको तल्लो तलामा छिडीको साईडमा भुईमा मृतकको लाश भएको साईडमा अन्दाजी १० इन्च लम्बाई र ३.५ इन्च जति चौडाई भएको खुकुरी बरामद भएको थियो। खुकुरीमा रगत थिएन, सफा थियो। स्थानिय मानिसहरुलाई रोहवरमा राखी म प्र.ज. राजाराम शुलु, प्र.ना.नि. वीर बहादुर भण्डारीको कमाण्डमा उक्त बरामदी काम तामेल गरेको थियौं भन्ने समेत व्यहोराको बरामदी मुचुल्काको काम तामेल गर्ने प्र.ज. राजाराम शुलुले अदालतमा गरेको बकपत्र।

मिति २०६६/१२/२६ र ऐ. ३१ गतेमा गरेको जाहेरी दरखास्तमा लागेको सहीछाप मेरै हो। सो दिन मेरो श्रीमतीको मृत्यु भएको कारण म साह्रै विह्वलमा थिएँ। प्रहरीले जाहेरीको व्यहोरा के थियो मलाई सुनाएनन्। सही गर भनेकाले सहीछाप गरेको हो। मेरो श्रीमतीको मृत्यु भएको व्यहोरा ठीक हो तर कालु साकीले नै मारेको हो भनेर मैले नदेखेकोले कसले कसरी मारे थाहा भएन। । प्रतिवादी सितारामले मेरो श्रीमतीलाई मारेको भन्ने सम्बन्धमा पनि म केहि भन्न सकिदैन। साथै निजहरुले रु १,५०,०००। बराबरको धनमाल चोरी गरी लगेको भन्ने कुरा सही सत्य होइन भन्ने समेत व्यहोराको जाहेरवाला ज्ञान बहादुर साकीले गरेको बकपत्र।

कागजमा भएको व्यहोरा मध्ये मैले कालु साकी र उ सँग नचिनेको १ जना मानिस बिसौनीमा झुलुक्क देखेको हो भन्ने सम्म लेखाएको हो अरु कुरा मैले लेखाएको होइन, उक्त कागजमा सही गर भनेकोले मैले सही गरेको हो। मलाई उक्त कागज लेखिसकेपछि सुनाइएको थिएन भन्ने समेत व्यहोराको प्रहरीमा कागज गर्ने टेक कुमारी कटुवालले अदालतमा गरेको बकपत्र।

प्रतिवादी कालु साकी सो घटनामा संलग्न भएको पुष्टि भएको र अर्का प्रतिवादी सिताराम भन्ने मंगल बहादुर साकीको मिलेमतो र योजनामा कर्तव्य गरेको भन्ने निज कालुको बयानलाई बाटोमा आउँदै गरेको देखे टेक कुमारी कटुवालको मौकाको कागज र अदालतमा आई गरेको बकपत्रबाट समेत पुष्टि हुन आएको देखिन्छ भन्ने कालुकै बयान अनुसार निज सितारामको खुकुरी मृतकको घरबाट बरामद भै सनाखत

समेत भएबाट यि दुवै प्रतिवादी सो वारदातमा संलग्न रहेको देखिन आएकोले प्रतिवादीका तर्फबाट विद्वानहरुले पेश गर्नुभएको नजिर तथा बहससँग सहमत हुन सकिएन। तसर्थ: आरोपित कसुर गरेमा प्रतिवादीहरुलाई दावी बमोजिम जन्मकैदको सजाय हुने समेत ठहर्छ भन्ने समेत व्यहोराको शुरु सिन्धुपाल्चोक जिल्ला अदालतको मिति २०६८/०८/२६ गतेको फैसला।

म पुनरावेदकले मृतकलाई कर्तव्य गरी मारेको हो भन्ने किटान साथ कोही कसैले व्यक्त गरेको छैन। वारदात देखे कोही पनि छैन, जसमा ठाडो कागज गर्ने वा वस्तुस्थिति मुचुल्काको व्यक्ति कोही कसैले पनि किटान गरेको छैन। तसर्थ शंकाको सुविधा अभियुक्तले पाउँछ भन्ने फौजदारी न्यायको सिद्धान्त हो भने सम्मानित सर्वोच्च अदालतबाट समेत विभिन्न नजिर प्रतिपादित भएको छ। सिन्धुपाल्चोक जिल्ला अदालतबाट फैसला गर्दा मेरो कानून व्यवसायीबाट प्रेषित गरेको नजिर समेतलाई वास्ता नगरी फौजदारी न्यायको सर्वमान्य सिद्धान्त समेतलाई अलग राखी मलाई दोषी सावित गरी सजाय गर्ने गरेको फैसला त्रुटिपूर्ण हुँदा बदर गरी पाउँ भन्ने प्रतिवादी मंगलबहादुर मिजार साकीको पुनरावेदन अदालत समक्षको पुनरावेदनपत्र।

प्रस्तुत मुद्दाका प्रतिवादीहरु उपर मुलुकी ऐन, ज्यान सम्बन्धी महलको १ नं. र १३(१) नं. अन्तर्गतको कसूरमा अपराधमा ऐ. महलको १३(१) नं. बमोजिम सजाय हुन मागदावी लिइएकोमा मागदावी बमोजिम कसुर ठहरे गरेको अवस्था पाइन्छ। मुलुकी ऐन, ज्यान सम्बन्धी महलको १३(१) नं. को कानूनी व्यवस्थालाई हेर्दा ऐ. १३(१) नं. बमोजिम ज्यानमाराको कसूरदार देखिएको अवस्थामा सर्वस्व सहित जन्मकैद गर्नुपर्छ भन्ने प्रष्ट कानूनी व्यवस्था रहेको छ। प्रस्तुत मुद्दामा अभियोग दावी बमोजिम प्रतिवादीहरुलाई सर्वस्व सहित जन्मकैद गर्नुपर्नेमा सर्वस्व नगरी जन्मकैद मात्र गरेको देखिदा उक्त फैसला त्रुटिपूर्ण हुँदा बदर गरी अभियोग माग दावी बमोजिम सजाय गरी पाउँ भन्ने वादी नेपाल सरकारको पुनरावेदन अदालत पाटन समक्ष गरेको पुनरावेदनपत्र।

सिन्धुपाल्चोक जिल्ला अदालतबाट मिति २०६८/८/२६ को फैसलाले प्रतिवादी मध्येको कालु साकीं मिजारलाई ज्यान सम्बन्धी महलको १३(१) नं. बमोजिम जन्म कैद हुने ठहरी फैसला भएकोमा उक्त फैसला उपर निजको पुनरावेदन परेको नदेखिदा साधक दायरीमा दर्ता गर्न मिति २०६९/४/२३ मा आदेश भएको देखिदा निज कालु साकींका हकमा साधक दायरीमा दर्ता गरी नियमानुसार इजलास समक्ष पेश गर्नु भन्ने पुनरावेदन अदालत पाटन अदालतका उप-रजिष्ट्रारबाट मिति २०६९/४/२४ मा भएको आदेश।

प्रतिवादीलाई अभियोग दावी बमोजिम मुलुकी ऐन, ज्यान सम्बन्धी १३(१) नं. को कसुर ठहर गरी जन्मकैदको मात्र सजाय गरेको प्रतिवादी मध्येको सीताराम भन्ने मंगलबहादुर साकीं मिजारलाई थुनामा परेको मिति २०६८/१/२७ सम्म जम्मा १९ वर्ष कैद ठेकिएको शुरूको फैसला फरक पर्ने देखिएको र दोहोरो पुनरावेदन समेत परेको हुँदा दुवै पक्षको पुनरावेदनको जानकारी एक अर्कालाई गराई पुनरावेदन नगर्ने प्रतिवादी कालु साकींको हकमा साधकको लगतमा दर्ता गरी नियमानुसार पेश गर्नुभनी पुनरावेदन अदालत पाटनबाट मिति २०६९/४/२३ मा भएको आदेश।

यसमा घटनास्थल लास मुचुल्का, पोस्ट मार्टम रिपोर्ट, सन्तकुमारीको मृत्यु स्वभाविक नभई कर्तव्यबाट भएको पुष्टि भएको देखिन्छ। प्रतिवादी कालु साकीं उपरको किटानी जाहेरी, वरामद खुकुरीको प्रतिवादीबाट भएको सनाखत तथा मौकाको कागज गर्ने व्यक्ति एवं प्रतिवादीहरुको अधिकारप्राप्त अधिकारी समक्षको बयान समेतबाट पुनरावेदक प्रतिवादीहरुलाई ज्यान सम्बन्धीको १ र १३(१) नं. ले सर्वस्व सहित जन्मकैदको सजाय गर्नुपर्नेमा जन्मकैदको सजाय मात्र हुने ठहर गरी तपसीलमा पुनरावेदक प्रतिवादी सीताराम भन्ने मंगलबहादुर मिजार साकींलाई उन्नाईस वर्ष मात्र कैद ठेग्ने गरी शुरू सिन्धुपाल्चोक जिल्ला अदालतबाट मिति २०६८/८/२६ गते भएको फैसला केही उल्टी भई पुनरावेदक प्रतिवादी कालु साकीं मिजार र सीताराम भन्ने मंगलबहादुर मिजार साकींलाई ज्यान सम्बन्धी १ र १३(१) नं. को कसुरमा ऐ.को १३(१) नं. ले जनही सर्वस्व सहित जन्मकैदको सजाय हुने ठहर्छ। पुनरावेदक

प्रतिवादी सिताराम भन्ने मंगलबहादुर मिजार साकीको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्दैन। भन्ने समेतको पुनरावेदन अदालत पाटनबाट मिति २०६९/०६/२३ मा भएको फैसला।

पुनरावेदन अदालतबाट भएको फैसलामा मिसिल संलग्न रहेको सम्पूर्ण प्रमाणलाई उचित मूल्यांकन गरी ध्यान केन्द्रीत भएको पाइदैन किनकी सहअभियुक्त कालु साकीले अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्ष जे जस्तो बयान गरेको भएतापनि अदालतमा आई बयान गर्दाको अवस्थामा आफूलाई कसरी सहि गराएको हो भनी प्रष्ट गराउँदै प्रतिवादी कालु आफू कसुरमा ईन्कारी भै बयान गरेको छ भने त्यसरी प्रहरीमा गरेको बयान आधारमानी मलाई सहअभियुक्त को पोल भनि सोझै दोषी करार गर्न मिल्ने होइन। अर्को कुरा टेक कुमारीको मौकाको भनाईलाई अदालतमा आई सनाखत गरी दिएको भन्ने सम्बन्धमा जहाँ सम्म टेक कुमारीको मौकाको भनाईलाई अदालतमा आई सनाखत गरी दिएको भन्ने सम्बन्धमा नचिनेको भन्दै सिताराम भन्ने मंगलबहादुरलाई जहाँ भेटे पनि चिन्न सक्छु भनि प्रष्ट गरेको छ। यसबाट के देखिन्छ भने टेककुमारीले वारदातको दिन भनिएको समयमा देखेको व्यक्ति म नभई अर्को रहेछ भन्ने सिद्ध भएको छ।

अन्य घटना स्थल मुचुल्का एवं वरामदी मुचुल्का वस्तुस्थिति मुचुल्का र बुझीएको व्यक्ति जाहेरवाला समेतले अदालतमा आई वकपत्र गर्दा मृतक सन्तमायालाई प्रतिवादी सिताराम भन्ने मंगल बहादुरले मारेको होइन भनि लेखाई दिएको छ। यसै गरी म आफूले पनि आफ्नो इन्कारी बयानलाई पुष्टी हुने गरी साक्षी उपस्थित गराएको छु। मेरो साक्षीबाट प्रतिवादी सिताराम भन्ने मंगल बहादुर र आफू साथमा रहेको कुरा प्रष्ट गराई दिएको छ भने यस्तो अवस्थामा अरुको भनाई प्रमाण नलाग्ने विवादास्पद रहेको प्रतिवादी कालुको भनाई र टेक कुमारीको भनाई अकाट्य प्रमाण लाग्ने भनी मात्र नमिल्ने हुँदा पुनरावेदन अदालत पाटन ललितपुरबाट गरेको फैसलामा मिसिल संलग्न प्रमाणलाई बिलकुल अध्ययन नभएको हुँदा पूर्ण रुपमा बदर भागी छु बदर

गरीअभियोग दावीबाट सफाई पाउँ भन्ने समेतको सिताराम भन्ने मंगल बहादुर मिजारको यस अदालतमा पर्न आएको पुनरावेदन पत्र।

मैले प्रहरीमा साविति बयान दिएको होइन, छैन। मलाई प्रहरीमा डर, धाक देखाई तयारी बयानमा जबरजस्ती सहिछाप गराएका हुन। मृतक मेरी जेठी आमासँग के कति धनमाल छ भन्ने मैले थाहा पाउनु पर्ने कि प्रतिवादी सितारामले। त्यसमा पनि हामी गरिब परिवारका मान्छे हामीसँग के नै नगद सुन चाँदी थियो र अर्काको भनाईमा लागि पछि आफैले लिन खान पाउने सम्पत्तीको मालिक नै मारु पर्ने। तसर्थ सितारामको योजनामा ज्यान मारेको भन्ने निर्णयाधार गलत हो। म उक्त घटना घटेको दिन गाउँमा नभई काठमाडौं जोरपाटीमा थिए भन्ने कुरा साक्षी श्याम बहादुर सार्की र मौकामा मानिसहरुको बकपत्र मिसिल सामेल हुँदा हुँदै मेरो प्रमाणलाई अनदेखा गरी प्रमाण ऐन २०३१ को दफा ३ र ५४ को विपरित भएको उक्त फैसला बदर भागी छ।

मैले देवकुमारी कटुवाललाई देखे भेटेको छैन। निजले पनि म समेतलाई देखे भेटेकी छैनन्, होइनन्। देखेको भेटेको भए गाउँले मानिस काठमाडौंबाट आएको अवस्थामा कहिले आयो किन आयो के छ खबर जस्ता सामान्य कुराहरु हुन्थे त्यो भएको भन्ने भनाई छैन। टाढाबाट गहुँको भारी बोकेर आउँदा देखेको भनेकोमा कति टाढाबाट देखिन कसरी पहिचान गरिन सो कुरा निजको भनाइबाट खुल्दैन। एकछिनलाई निजले देखेकै रहिछन् भनेपनि गाउँमा आउनुले मात्र घटनामा संलग्न भएको भनी अनुमान गर्न मिल्दैन। आफ्नो आँखाले नदेखेको कुरामा त्यतिकै शंका र अनुमानका भरमा स्याल कराएको बाखा हराएको जस्तो परिवन्दमा म उपर दोष लगाउन र कसुरदार ठहर गरी सजाय गर्न नमिल्नेमा सो गरेको शुरु सिन्धुपाल्चोक जिल्ला अदालत र पुनरावेदन अदालत पाटनको फैसला बदर उल्टी गरी सफाई दिलाई न्याय पाउँ भन्ने समेतको प्रतिवादी कालु सार्की मिजारको यस अदालत समक्ष पर्न आएको पुनरावेदनपत्र।

प्रतिवादी सिताराम भन्ने मंगलबहादुर मिजार साकीले मौकामा अधिकार प्राप्त अधिकारी र अदालत समेत आरोपित कसूरमा इन्कारी बयान गरेको देखिन्छ। चोरी भएको भनिएका कुनै समान र वारदातमा प्रयोग भएको भनिएको हतियार पनि प्रतिवादी सितारामबाट बरामद भएको देखिदैन। प्रतिवादीले वारदातका समयमा अन्यत्र छु भनी लिएको Alibi मिसिल संलग्न प्रमाणबाट समर्थित भएको अवस्थामा प्रतिवादी सिताराम भन्ने मंगलबहादुर मिजार साकीलाई मुलुकी ऐन, ज्यान सम्बन्धी महलको १३(१) नं. बमोजिम सर्वस्व सहिति जन्म कैदको सजाय हुने ठहर्‍याएको पुनरावेदन अदालत पाटनको फैसला फरक पर्न सक्ने देखिदा अ.बं. २०२ नं. को प्रयोजनार्थ महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयलाई पेशीको सूचना दिई नियमानुसार पेश गर्नु भन्ने मिति २०७२/१०/२८ को यस अदालतको आदेश।

नियम बमोजिम दैनिक पेशी सूचीमा चढी निर्णयार्थ पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दामा पुनरावेदक प्रतिवादी कालु साकी मिजारका तर्फबाट उपस्थित विद्वान अधिवक्ता श्री राम प्रसाद अर्याललेजाहेरवाला मेरा पक्षहरूको घटनामा संलग्नता भएको कुराको चरमदित होइनन निजले आफैले देखि थाहा पाई जाहेरी दिएका होइनन्। जाहेरी अरु स्वतन्त्र प्रमाणबाट पुष्टि हुन सकेको छैन। मेरो पक्ष कालु साकी मिजारले अनुसन्धान गर्दा प्रहरी समक्ष सावित्री बयान स्वतन्त्र रुपमा दिएका छैनन। डर, धाक, धम्की देखाई प्रहरीको बयानमा सहि गराएको हो। सीतारामको योजनामा ज्यान मारेको भन्ने तथ्य पनि निराधार छ। वरामद भएको खुकुरी वारदात स्थलमा प्रयोग भएको खुकुरी होइन भन्ने कुरा वरामदी मुचुल्काका प्रहरी कर्मचारीहरूको बकपत्रबाट देखिएको अवस्था छ। मौका कागज गर्ने व्यक्ति तेजबहादुर, घटना देखे सुन्ने थाहा पाउने व्यक्ति होइनन। निज घटनासंग पूर्ण रुपले अनभिज्ञ छन्। निजले गरेको बकपत्र मेरा पक्षका विरुद्ध को प्रमाण हुन सक्दैन। त्यसैगरी टाँढाबाट गँहुको भारी बोकेर आएकोदेखेको अवस्थामा देवकुमारीले के कसरी मेरो पक्षलाई पहिचान गरिन सो खुल्दैन। देखेकै भएपनि देखुले मात्रै घटनामा संलग्न भएको कुरा पुष्टि हुन नसक्ने हुँदा अभियोग दावीबाट सफाई दिलाइ पाउँ भन्ने समेतको बहस प्रस्तुत गर्नुभयो ।

प्रतिवादी सीताराम भन्ने मंगज बहादुर मिजार सार्कीका तर्फबाट उपस्थित बिद्वान बैतनिक अधिवक्ता श्री किरण कुमारी गुप्ताले प्रतिवादी सितारामलाई सह अभियुक्त कालु सार्कीको पोलको आधारमा कसूरदार कायम गरी सजाय भएको मिलेको छैन। कालु सार्कीले प्रहरीमा गरेको बयान डरधाकले गराइएको भनी कसूरमा इन्कार रही अदालत समक्ष गरेको बयानतर्फ विचारै नगरी केवल प्रहरी समक्षको सह अभियुक्तको पोलको आधारमा दोषी करार गर्न मिल्ने होइन। टेक कुमारी कटुवालले मौकाको भनाईलाई अदालतमा आई बकपत्र गर्दा आफूले चिनेको १ जना कालु सार्की र अर्को नचिनेको भनेकी छिन।

यसबाट समेत कसूरमा मेरो पक्षको संलग्नता नरहेको भन्ने प्रस्ट छ। घटनास्थल मुचुल्का बरामदी मुचुल्का, वस्तुस्थिति मुचुल्का र जाहेरवाला समेतले मृतक सन्तमायाको हत्या गरेका होइनन् भनी लेखाई दिएका छन्। मेरा पक्षका साक्षीले मंगलबहादुर को इन्कारी बयान लाइ समर्थन गरेको अवस्थामा प्रतिवादी कालु सार्कीको विवादस्पद भनाई समेतका आधारमा मेरा तर्फबाट म निर्दोष रहेको भनी पेश भएका प्रमाणहरुको मुल्यांकन नगरी भएको पुनरावेदन अदालत पाटनको फैसला उल्टी गरी मेरा पक्षहरुले सफाई पाउनु पर्दछ भनी गर्नुभएको बहस तथा प्रत्यर्थी वादी नेपाल सरकारका तर्फबाट उपस्थित बिद्वान उप-न्यायाधिवक्ता श्री गोपाल लामिछानेले मृतक सन्तमायासँग रहेको गहना लुटन वारदात घटित भएको भन्ने देखिएको छ। घटनामा संलग्न रहेको र आफूले नै सन्तकुमारीको हत्या गरेको कुरामा प्रतिवादी कालुसार्की अधिकारप्राप्त अधिकारी समक्ष सावित रहेका छन। पुनरावेदनपत्रमा प्रहरीले डरधाक देखाई साविती गराएको भनी उल्लेख गरेपनि अनुसन्धानका क्रममा डराई तर्साई कुटपिट गरेको भनी शुरू अदालत समक्ष बेलैमा जानकारी गराएको अवस्था छैन।

मौकामा कागज गर्ने व्यक्तिहरुले अदालतमा आई घटनामा यी प्रतिवादीहरुको संलग्नता रहेको कुरा उल्लेख गरी बकपत्र गरी दिएका छन। घटनामा प्रयोग भएको भनिएको खुकुरी बरामद भै सनाखत समेत भएको स्थिति छ। सह अभियुक्त कालुसार्की आफू घटनामा सावित रही प्रतिवादी मंगलसार्की मिजारलाई पोलेको अवस्था छ।

मंगलसार्कीलाई घटना भएको दिन देखेको भनी मौकाको कागज गर्ने टेककुमारीको वकपत्रबाट देखिई रहेको अवस्थामा प्रतिवादीहरुलाई ज्यान सम्बन्धी महलको १३(१) नं. अनुसार सर्वस्व सहित जन्मकैद गर्ने गरेको पुनरावेदन अदालतको फैसला उचित हुँदा सदर कायम होस भनी गर्नुभएको बहस समेत सुनियो ।

मिसिल संलग्न प्रतिवादीहरुका पुनरावेदन सहितका कागजातहरु अध्ययन गरी पुनरावेदक प्रतिवादीहरु एवं प्रत्यर्थी वादी नेपाल सरकारका तर्फबाट उपस्थित विद्वान कानून व्यवसायीहरुको बहस सुनी प्रतिवादीहरु सीताराम भन्ने मंगलबहादुर मिजार तथा कालु सार्की मिजारलाई, ज्यान सम्बन्धी महलको १३(१) नं. बमोजिम सर्वस्वसहित जन्मकैद गर्ने गरेको पुनरावेदन अदालत पाटनको फैसला मिलेको छ, छैन ? प्रतिवादीहरुको अभियोग दावीबाट सफाई पाउँ भन्ने पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्ने हो होइन? भन्ने सम्बन्धमा नै निर्णय दिनुपर्ने देखियो ।

निर्णय तर्फ विचार गर्दा मिति २०६६/१२/२५ गतेका दिन ज्ञानबहादुरले मेरी जेठी श्रीमती सन्तकुमारीको शरीरको विभिन्न भागमा धारिलो हतियारले प्रहार गरी सुन तथा नगद लुटन मारेको हुँदा कस्ले मारेको भनी खुल्न आएका वखत किटानी जाहेरी दिनेछु भनी पहिलो जाहेरी दिएका र पछि मेरो कान्छी श्रीमतीपट्टीको छोरा कालु मिजारले जेठी श्रीमतीलाई कर्तव्य गरी मारी सुन तथा नगद समेत लुटी भागी फरार रहेकोले आवश्यक कारवाही गरी पाउँ भनी निज विरुद्धको किटानी जाहेरी दिई अन्यको संलग्न थिए निजबाटै खुलाई कारवाही गरी पाउँ भनी दोस्रो जाहेरी दिएको देखिन्छ ।

मृतक सन्तकुमारीको घाँटी गला नाडी तथा शरीरको अन्य भागमा चोट लागेको कारणबाट मृत्यु भएको भन्ने कुरा घटनास्थल लाशप्रकृती मुचुल्काबाट देखिन्छ । शव परिक्षण प्रतिवेदनमा मृत्युको कारण Hypovolemic Shock due to Sharp Cut throat Injury with injury to major blood vessels of neck, rescuting in severe blood less भन्ने उल्लेख भएबाट मृतकको मृत्यु स्वाभाविक रुपमा भएको नभई कर्तव्यबाट नै भएको भन्ने विवाद देखिएन ।

अब मृतकको मृत्युको कारण यी प्रतिवादीहरूको संलग्नता छ छैन भन्ने सम्बन्धमा प्रतिवादी सिताराम भन्ने मंगलबहादुर मिजारको हकमा विचार गर्दा मंगलबहादुर मिजार उपर किटानी जाहेरी परेको देखिदैन। वारदात मिति २०६६/१२/२५ मा म ललितपुरको गवार्खुमा ज्यामी काम गरी रहेको थिए। उक्त घटनामा मेरो संलग्नता छैन, प्रतिवादी कालु मिजारले के कुन रिसले वारदातमा मेरो नाम लेखाए थाहा भएन भनी कसुरमा पूर्ण इन्कार रही अधिकारप्राप्त अधिकारी समक्ष बयान गरेको र सोही मिलानको इन्कारी बयान अदालत समक्ष पनि गरिदिएको देखिन्छ।

मिति २०६६/१२/२५ गते दिउँसो काठमाडौँबाट घरतर्फ आउदा सिताराम मिजारसँग भेट भएको र निजले तिम्री ठुलीआमासँग धेरै गहना, पैसा छ। तीमीलाई सधैँ हेला गर्छे, मलाई पनि चोर भनेर धेरै चोटी बेइज्जत गरिसक्यो। आज गएर सुन, पैसा लुटौं भनी दुवैजनाको सल्लाह भै सिताराम मिजारले खुकुरी बोकी तथा म खाली हात ठुलीआमाको घरमा गई निजको कानको सुनको रिङ्ग तान्दा कराएकीले मैले खुकुरीले २ पटक घाँटी र टाउकोमा हानेको हो। त्यसपछि सितारामले के-कति पटक के-कहाँ हाने मलाई थाहा भएन, सो घटनामा प्रयोग भएको खुकुरी ठुलीआमाको घरको कुनाको न्याकमा लुकाई राखेको छ भनी अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्ष प्रतिवादी कालु सार्की मिजारले प्रतिवादी सिताराम भन्ने मंगल मिजार सार्कीलाई पोल गरी बयान गरेकोमा यस अदालत समक्ष आफू वारदातका दिन गाउँमै नभएको र आफूले ठूली आमालाई नमारेको तथा प्रतिवादी सितारामको घटनामा संलग्नता सम्बन्धमा समेत केही स्पष्ट नखुलाई बयान गरेको देखिन्छ। यी प्रतिवादी मंगल बहादुर मिजारको मृतक सन्तकुमारीसँग मारुपर्ने सम्मको कुनै रिसझवी रहेको पनि देखिदैन। मृतकको भाले हराएको र मंगल बहादुरले चोरेको भनी वादबिवाद भै रहने भन्ने देखिएपनि यहि सानो विवादकै कारणले हत्याजस्तो जघन्य अपराध गरेको भन्ने कुरा विश्वासलायक देखिदैन। मृतक सन्तकुमारीको घरबाट बरामद खुकुरीको सनाखत समेत यी प्रतिवादीबाट गराएको देखिदैन। सह प्रतिवादी कालुसार्की मिजारले नै यो खुकुरी घटनामा प्रयोग भएको र सितारामको हो भनी सनाखत कागज गरेपनि

अदालतमा बयान गर्दा सो खुकुरी सितारामको जस्तो लाग्छ भनी लेखाइदिएबाट उक्त खुकुरी सितारामकै हो भन्ने कुरा शंकारहित तवरबाट पुष्टि हुन सकेको छैन।

वारदात मिति २०६६/१२/२५ को बेलुका ७ बजे गहुँको भारी लिई गाउँकै बिसौनीमा बस्न लागेको अवस्थामा मैले कालु मिजारलाई देखेको, अर्को एकजना चित्र सकिन भनी टेक कुमारी कटुवालको कागजबाट देखिन्छ। निजको कागजबाट उक्त दिन कालु मिजार सार्कीसँग आउने अर्को व्यक्ति मंगल मिजार नै हुन भन्ने देखिदैन। वस्तुस्थिति मुचुल्का तथा घटना विवरण कागजका व्यक्तिहरूले मंगलबहादुर पनि कालु मिजारसँग गाउँमा आएको भन्ने कुरा टेक कुमारीकै भनाईको आधारमा लेखाई दिएको देखिदा निजहरूको भनाईलाई प्रमाणमा लिन मिल्ने देखिएन।

घटना विवरण कागज गर्ने तेजबहादुर मिजारले अदालत समक्ष वकपत्र गर्दा सितारामले चाँही मारेको होइन कालुले मारेको हो भनेको थिए भनी लेखाई दिएको देखिन्छ। प्रतिवादी मंगलमिजारका साक्षी श्यामबहादुर सार्कीले वारदातका समयमा आफू र मंगल मिजार समेत ५ जना ललितपुरको ग्वाखु भन्ने ठाउँमा पानी ट्याङ्की बनाउने काममा थियौं। काठमाडौं बसेका मानिसले ज्यान मारेको हुन सक्दैन भनी प्रतिवादीको इन्कारीलाई समर्थन गरी अदालत समक्ष वकपत्र गरी दिए समेतको उपरोक्त आधार प्रमाणहरूबाट प्रतिवादी सिताराम भन्ने मंगलबहादुर मिजार सार्कीको मृतक सन्त कुमारीलाई कर्तव्य गरी हत्या गर्ने कुरामा संलग्नता रहेको भन्ने देखिन आएन।

कर्तव्य ज्यान जस्तो गम्भीर प्रकृतिको फौजदारी अपराधमा कसुरदार ठहराउन वादी पक्षबाट ठोस र वस्तुनिष्ठ प्रत्यक्ष प्रमाण पेश गरेको हुनुपर्दछ। प्रतिवादी मंगलबहादुर मिजार उपरको दावी प्रमाणित गर्ने किसिमको प्रत्यक्ष प्रमाण केही पनि देखिदैन। मिसिल संलग्न परिस्थितिजन्य प्रमाणहरूबाट पनि निज उपरको कसुर शंकारहित तवरबाट पुष्टि हुन सकेको देखिएको छैन। यस अवस्थामा केवल निज उपरको सह-प्रतिवादीको पोल र अभियोग दावीकै आधारमा मात्र निजलाई मुलुकी ऐन ज्यान सम्बन्धी महलको १ र १३(१) नं. को कसुरमा १३(१) नं. बमोजिम

सर्वस्व सहित जन्मकैद गर्ने गरेको पुनरावेदन अदालत पाटनको फैसला मिलेको देखिएन ।

अब अर्का प्रतिवादी कालु साकी मिजारका हकमा विचार गर्दा निज उपरको किटानी जाहेरी, निजले अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्ष आफूले ठूली आमाको कानको रिङ्ग तान्दा कराएकोले खुकुरीले निजको घाँटी र टाउकोमा दुई चोट हानेको हुँ भनी कसुरमा सावित भै गरिदिएको बयान निजको घटनामा संलग्नता रहेको भनी घटनास्थल मुचुल्का तथा घटना विवरण कागज गर्ने व्यक्तिहरूले अदालत समक्ष गरि दिएको वकपत्र र वारदातका दिन कालु साकी मिजार र एकजना अर्का व्यक्ति समेत देखेको भनी मौकाको कागज गर्ने टेककुमारी को भनाई निजले भनेकै स्थानबाट घटनामा प्रयोग भएको खुकुरीको बरामदी तथा उक्त खुकुरी मृतकलाई मार्नमा प्रयोग भएकै खुकुरी हो भनी निजले गरी दिएको सनाखत कागज समेतका मिसिल संलग्न कागजातहरूबाट यी प्रतिवादी कालु साकी मिजारकै खुकुरी प्रहारबाट मृतक सन्तकुमारीको मृत्यु भएको कुरा निर्विवाद पुष्टि भै रहेको देखिदा निजलाई ज्यान सम्बन्धी महलको १३(१) नं बमोजिम सर्वस्व सहित जन्म कैद ठहराई भएको पुनरावेदन अदालत पाटनको फैसला प्रमाण र कानूनको रोहमा मिलेकै देखियो ।

अतः माथि उल्लेखित आधार कारणहरूबाट प्रतिवादी सिताराम भन्ने मंगल बहादुर मिजार साकी र कालु साकी मिजारलाई मुलुकी ऐन, ज्यान सम्बन्धी महलको १३(१) नं बमोजिम सर्वस्व सहित जन्म कैद गर्ने गरी भएको पुनरावेदन अदालत पाटनको मिति २०६९/६/२३ को फैसला मिलेको नदेखिदा केही उल्टी भई प्रतिवादी सिताराम भन्ने मंगल बहादुर मिजार साकीले अभियोगदाबीबाट सफाई पाउने ठहर्छ । अर्का प्रतिवादी कालु साकी मिजारलाई ज्यान सम्बन्धी महलको १३(१) नं बमोजिम सर्वस्व सहित जन्म कैद गर्ने गरेको पुनरावेदन अदालत पाटनको सोही मितिको फैसला मिलेकै देखिदा सदर हुने ठहर्छ ।

प्रतिवादी कालु साकी मिजार र मृतकका बीच जेठी आमा र छोराको नाता रहेको देखिन्छ । मृतकले जेठी आमालाई मारी हाल्नु पर्ने सम्मको पूर्व रीशइवी केही

नदेखिएको, प्रतिवादीको कलिलै उमेर भएको र आर्थिक अभावबाट ग्रसित भएको अवस्थामा मृतकलाई मार्ने मनसायबाट पूर्व तयारी नगरी मृतकसंग रहेका सुनको गहना र नगद धनमालको लोभमा परी तत्कालै घटना घटन गएको अवस्था देखिएको समेतबाट घटनाको अवस्था परिस्थिति समेतलाई बिचार गर्दा निजलाई मुलुकी ऐन, ज्यान सम्बन्धी महलको १३(१) नं बमोजिम सर्वस्व सहित जन्म कैदको सजाय गर्दा चर्को पर्न जाने चित्तले देखेको हुँदा कैद वर्ष १० गर्दा ऐनको मकसद पुरा हुने देखिदा निज प्रतिवादी कालु साकी मिजारलाई मुलुकी ऐन, अ.बं. १८८ नं. बमोजिम कैद वर्ष १०(दश) हुने ठहर्छ। अरु तपसील बमोजिम गर्नु।

तपसिल

माथी इन्साफ खण्डमा लेखिए बमोजिम प्रतिवादी सिताराम भन्ने मंगल बहादुर मिजार साकी र प्रतिवादी कालु साकी मिजारलाई मुलुकी ऐन, ज्यान सम्बन्धी महलको १३(१) नं बमोजिम सर्वस्व सहित जन्म कैद हुने ठहराएको पुनरावेदन अदालत पाटनको फैसला केही उल्टी भै प्रतिवादी सिताराम भन्ने मंगल बहादुर मिजार साकीले अभियोग दावीबाट सफाई पाउने ठहरेकोले निजका नाममा कायम रहेको सर्वस्व सहित जन्म कैदको लगत कट्टा गरि दिनु भनी शुरु सिन्धुपाल्चोक जिल्ला अदालतमा लेखी पठाई दिनु -----१

प्रतिवादी सिताराम भन्ने मंगल बहादुर मिजार साकीलाई कैदमुक्त गरीदिनु भनी यस अदालतको च.नं ७४११८-२१९१३८ मिति २०७४।०३।१९ को पत्रबाट कारागार कार्यालय जगन्नाथ देवललाई लेखी पठाइएको देखिदा केही गरी रहनु परेन -----२

माथी इन्साफ खण्डमा लेखिए बमोजिम प्रतिवादी कालु साकी मिजारलाई मुलुकी ऐन, ज्यान सम्बन्धी महलको १३(१) नं बमोजिम सर्वस्व सहित जन्म कैद हुने ठहरी अ.बं. १८८ नं. बमोजिम कैद वर्ष १० हुने ठहरेकाले निज प्रतिवादीका नाममा कायम

रहेको सर्वस्व सहित जन्म कैदको लगत संशोधन गरी कैद वर्ष १० कायम गर्नु भनी
शुरु सिन्धुपाल्चोक जिल्ला अदालतमा लेखी पठाई दिनु -----३

प्रतिवादी कालु सार्की मिजार मिति २०६६/१२/३१ देखि कैदमा बसेको देखिदा
निजहरुलाई उक्त मिति २०६६/१२/३१ देखि २०७६/१२/३१ सम्म कैदमा राखी
२०७७/१/१ गतेबाट कैदमुक्त गरिदिनु भनी शुरु सिन्धुपाल्चोक जिल्ला अदालतमा
लेखी पठाई दिनु -----४

सरोकारवालालाई नियमानुसार गरी नक्कल उपलब्ध गराई दिनु -----५

प्रस्तुत मुद्दाको दायरीको लगत कट्टा गरी मिसिल नियमानुसार अभिलेख शाखामा
बुझाइदिनु -----६

न्यायाधीश

उक्त रायमा म सहमत छु ।

न्यायाधीश

इजलास अधिकृत : जगदीश प्रसाद भट्ट

कम्प्युटर: संजय जैसवाल

इति सम्बत २०७४ साल आषाढ १८ गते रोज १ शुभम.....